

C2 lygis

Gero kalbos vartotojo kalbos mokėjimas gali būti kvalifikuojamas kaip C1 ar C2 lygio, t. y. kaip veiksmingas (C1) arba puikus (C2) kalbos mokėjimas. *Bendruosiuose Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenyse* (Vilnius: Firidas, 2008) pateikiamas trumpas lygių apibūdinimas.

Geras vartotojas

C2

Geba lengvai suprasti iš esmės viską, ką girdi ar skaito. Nuosekliai atpasakodamas diskusijas, pasakojimus ar nuomones geba apibendrinti skirtingų skaitomų ar klausomų šaltinių informaciją. Geba spontaniškai, visiškai laisvai ir tiksliai, perteikdamas reikšmės niuansus, išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras net ir sudėtingesnėse situacijose.

C1

Geba suprasti įvairius sudėtingus ilgesnius tekstus ir suvokti potekstę. Geba spontaniškai, laisvai, ilgai neieškodamas raiškos priemonių, išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras. Geba lanksčiai ir veiksmingai vartoti kalbą visuomeniniais, akademiniais ir profesiniais tikslais. Geba kurti aiškų, gerai sukomponuotą, detalų tekstą sudėtingomis temomis laikydamasis stiliaus ir formos reikalavimų, tinkamai vartodamas siejimo priemones.

Savarankiškas vartotojas

B2

Geba suprasti sudėtingų tekstų tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis pagrindines mintis, taip pat ir specializuotas diskusijas profesinėmis temomis. Geba pakankamai spontaniškai ir laisvai bendrauti žodžiu ir raštu, todėl bendravimas su gimtakalbiais, nesukeliant jiems įtampos ir patiems jos nejaučiant, yra visiškai įmanomas. Geba kurti aiškų, detalų tekstą daugeliu temų ir paaiškinti savo požiūrį svarstomais klausimais, išdėstydamas įvairių pasirinkimų pranašumus ir trūkumus.

B1

Geba suprasti aiškių tekstų apie žinomus dalykus, su kuriais susiduria darbe, mokykloje, poilsiaudamas ir pan., svarbiausias mintis. Geba susidoroti su dauguma keliaujant susiklostančių situacijų toje šalyje, kurioje kalbama tiksline kalba. Geba bendrauti daugelyje numatomų kasdienio gyvenimo situacijų ir kai kuriose netikėtose situacijose. Geba kurti paprastą rišlų tekstą įprastomis arba jam įdomiomis temomis. Geba apibūdinti patirtį ir įvykius, svajones, viltis, norus, trumpai nurodyti priežastis ir paaiškinti nuomones ar planus.

Pradedantis vartotojas

A2

Geba suprasti sakinius ir dažnai vartojamus posakius, susijusius su svarbiausiomis gyvenimo sritimis (pavyzdžiui, apie asmenį, šeimą, pirkimą, vietos geografiją, darbą). Geba komunikuoti įprastose kasdienėse situacijose apie žinomus dalykus, kai tereikia pasiteirauti informacijos ar ją suteikti. Paprastomis kalbos priemonėmis geba papasakoti apie savo išsilavinimą, artimiausią aplinką, būtiniausius poreikius.

A1

Geba suprasti ir vartoti žinomus būtiniausius posakius ir pagrindines frazes, kad patenkintų konkrečius poreikius. Geba prisistatyti ir pristatyti kitą, užduoti asmeninio pobūdžio klausimų (pavyzdžiui, kur gyvena, ką pažįsta, kokius daiktus turi) ir atsakyti į tokius pat klausimus. Geba susikalbėti labai paprastai, jei tik pašnekovas kalba lėtai, aiškiai ir yra pasirengęs padėti.

C2 kalbos mokėjimo lygis apibūdinamas kaip puikus kalbos mokėjimas (pasak Trimo, visapusiai kalbos mokėjimas, angl. *Comprehensive mastery*; anot Vilkinso, visapusiai veiksmingas kalbos mokėjimas, angl. *Comprehensive Operational Proficiency*). Šis lygis gali būti plečiamas įtraukiant platesnę tarpkultūrinę kompetenciją, išsiugdomą daugelio asmenų, kurių darbo įrankis yra kalba (vertėjų, dėstytojų ir pan.).

Kadangi neįmanoma glaustai aprašyti C2 kalbos mokėjimo lygio turinio, tikslinga šį lygį apibūdinti pasitelkiant BEKM aptartis, susijusias su trimis bendrųjų atskaitos lygių aprašymo sistemos metakategorijomis: **komunikacine veikla**, **strategijomis** ir **komunikacinėmis kalbinėmis kompetencijomis**.

Komunikacinė veikla

Visa komunikacinė veikla apima produkcinę (kalbėjimą ir rašymą), recepcinę (klausymą ir skaitymą) veiklas ir tarpusavio sąveiką (sakytinę ir rašytinę).

Produkcinė veikla. Trumpai toji veikla C2 lygiu gali būti apibūdinama taip: kalbos vartotojas *geba spontaniškai, visiškai laisvai ir tiksliai, perteikdamas reikšmės niuansus, išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras net ir sudėtingesnėse situacijose*. Ši aptartis apima ir kalbėjimą, ir rašymą.

C2 lygio bendrieji **kalbėjimo** gebėjimai yra tokie: kalbos vartotojas *geba kalbėti aiškiai, sklandžiai, geros struktūros logiškas kalbėjimas padeda klausytojui pastebėti ir įsiminti svarbius dalykus*. Palyginti su C1 (*aiškiai, detalai apibūdinti ir pristatyti sudėtingus dalykus, siedamas potemes, plėtodamas tam tikras mintis ir baigdamas tinkama išvada*), matyti, kad svarbu ne tik struktūra, bet ir pateikimas, poveikis adresatui, t. y. retorikos išmanymas. Taip pat svarbu ir tam tikri retoriniai kognityviniai gebėjimai (*logiškas kalbėjimas*).

Išsamiau C2 kalbėjimo gebėjimus galima nusakyti aptariant skirtingus veiklos rezultatus.

- Išplėtotas monologas. Šio lygio kalbos vartotojas, kalbėdamas apie savo patirtį, *geba aiškiai, detalai apibūdinti sudėtingus dalykus*. Pažymėtina, kad tinkami gebėjimai argumentuoti būdingi B2 lygiui, ir nei C1, nei C2 jų aptartys niekuo nebepapildomos.
- Viešieji skelbimai. Kaip ir C1, C2 lygio vartotojas *geba skelbimus pateikti laisvai, beveik be pastangų, pasitelkdamas loginį kirtį ir intonaciją, kad tiksliai perteiktų subtiliausius reikšmės atspalvius*.
- Kalbėjimas auditorijai. C2 lygio kalbos vartotojas *geba pasitikėdamas savimi ir išraiškingai pristatyti sudėtingą, auditorijai nežinomą temą, laisvai komponuodamas*

savo kalbą ir prisitaikydamas prie auditorijos poreikių; geba susidoroti su sunkiais klausimais, netgi jei auditorija nusiteikusi priešiška.

Bendrieji **rašymo** gebėjimai yra tokie, kad, pasiekęs C2 lygį, kalbos vartotojas *geba rašyti aiškiai, sklandžiai, kurti sudėtingus tinkamo ir paveiklaus stiliaus tekstus, kurių logiška struktūra padeda skaitytojui pastebėti reikšmingas mintis.*

Detaliau C2 rašymo gebėjimus galima nusakyti aptariant skirtingus veiklos rezultatus.

- **Kūrybinis rašymas.** Šio lygio kalbos vartotojas *geba rašyti aiškiai, sklandžiai, patraukliai pasakoti ir aprašyti patirtį pasirinktam žanrui tinkamu stiliumi.*
- **Pranešimai ir esė.** Pats šių žanrų pabrėžimas rodo, kad kalbama ne tik apie kalbinius, bet ir kognityvinius C2 kalbos vartotojo gebėjimus, tad jis *geba kurti aiškų, sklandų, sudėtingą pranešimą, straipsnį ar esė, kuriuose pristatomi klausimai, pateikiama pasiūlymų ar kritiškai vertinami literatūros kūriniai; geba komponuoti tinkamą ir veiksmingą loginę struktūrą, kuri padeda skaitytojui pastebėti reikšmingas mintis.*

Receptinė veikla. C2 lygio kalbos vartotojas *geba lengvai suprasti iš esmės viską, ką girdi ar skaito* (plg. C1: *geba suprasti įvairius sudėtingus ilgesnius tekstus ir suvokti potekstę*). Taigi dėl kalbos išteklių nekyla supratimo sunkumų, tekstų suvokimą ar nesuvokimą lemia bendrosios kompetencijos (pasaulio pažinimas, profesinė veikla, patirtis ir pan.).

Bendrieji **klausymo** gebėjimai yra tokie, kad, pasiekęs C2 lygį, kalbos vartotojas *geba klausydamas tiesiogiai ar įrašą be jokių sunkumų suprasti, kas sakoma natūraliu tempu.* Taigi C2 kalbos mokėjimo lygiui apibūdinti nereikia išskirti jokių kalbinių ypatybių, pvz., idiomų, šnekamosios kalbos posakių, plg. C1 lygio aptartį: *geba pakankamai suprasti, kad sektų išplėtos kalbos abstrakčiomis ir sudėtingomis ne savos srities temomis mintį, nors kartais gali prireikti pasitikslinti detales, ypač jei kalbama neįprasta tartimi; geba atpažinti platų spektrą idiomų ir šnekamosios kalbos posakių, suvokdamas registro pokyčius; geba sekti išplėtotą kalbą, net jei ji nėra aiškios struktūros, o ryšiai yra tik numanomi ir aiškiai nepažymimi.*

Išsamiau C2 klausymo gebėjimus galima nusakyti aptariant skirtingas veiklos sritis.

- **Gimtakalbių pokalbio supratimas.** C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba lengvai suprasti sudėtingą trečiųjų asmenų sąveiką grupės diskusijoje ar debatuose netgi abstrakčiomis, sudėtingomis ir nežinomomis temomis.*
- **Klausymas auditorijoje.** C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba lengvai sekti specializuotas paskaitas ir*

pranešimus, kuriose daug šnekamosios kalbos žodžių, tarminės vartosenos atvejų ar nežinomų terminų.

- Skelbimų ir nurodymų klausymas. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba suprasti konkrečią informaciją klausydamasis prastai girdimų, garsiakalbių iškraipomų viešųjų skelbimų, pavyzdžiui, stotyje, stadione ir pan.; geba suprasti tokią sudėtingą techninę informaciją, kaip vartojimo nurodymai, žinomų produktų ar paslaugų aprašai.*
- Radijo ir garso įrašų klausymas. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba suprasti platų spektrą garso įrašų ar radijo bei televizijos laidų, taip pat ir ne bendrine kalba, ir atpažinti subtiliausius dalykus – ir tiesiogiai nepasakytas nuostatas, ir kalbėtojų santykius.*

Bendrieji **skaitymo** gebėjimai yra tokie, kad, pasiekęs C2 lygį, kalbos vartotojas *geba suprasti ir kritiškai interpretuoti iš esmės visas rašytinės kalbos formas: grožinę ir negrožinę literatūrą, taip pat ir abstrakčios, sudėtingos struktūros tekstus, kuriuose gausu šnekamosios kalbos elementų; geba detaliai suprasti ilgus ir sudėtingus tekstus, suvokdamas subtilius stiliaus skirtumus ir suprasdamas tiek vidinį loginį turinį (prasmę), tiek eksplicitinę reikšmę.* Nors ir neminima, kad skaitant kartais gali prireikti grįžti ir perskaityti iš naujo (plg. C1: *Geba detaliai suprasti ilgus sudėtingus tekstus, tiek susijusius su specialybe, tiek nesusijusius, jei sunkesnes vietas gali perskaityti ne kartą*), bet natūralu, kad tokią strategiją C2 lygio vartotojai gali taikyti – kaip ir gimtakalbiai, tik ji nėra labai svarbi ir taikoma dažnai nesąmoningai.

Išsamiau C2 skaitymo gebėjimus galima nusakyti aptariant skirtingas veiklos sritis.

- Susirašinėjimo skaitymas. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba suprasti bet kokią korespondenciją, retkarčiais pasinaudodamas žodynu.*
- Skaitymas siekiant susipažinti. Šie gebėjimai iš esmės išugdomi B2 lygyje, tad atskiros šio lygio aptarties nepateikiama. Tiek B2, tiek ir C1, tiek ir C2 lygio kalbos vartotojas *geba greitai peržvelgti ilgą ir sudėtingą tekstą ir nustatyti svarbias detales; geba greitai nustatyti žinių, straipsnių ar pranešimų įvairiomis temomis turinį ir svarbą, kad galėtų nuspręsti, ar verta skaityti nuodugniau.*
- Skaitymas dėl informacijos ir argumentų. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba detaliai suprasti daugybę ilgų sudėtingų tekstų, su kuriais gali tekti susidurti visuomenėje, profesinėje ar*

akademinėje veikloje, atpažindamas subtiliausias smulkmenas, taip pat nuostatas ir tiek numanomas, tiek pareikštas nuomones.

- Nurodymų skaitymas. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba detaliai suprasti ilgas, sudėtingas naujų mechanizmų ar veikimo būdo instrukcijas, tiek susijusias su specialybe, tiek nesusijusias, jei sunkesnes vietas gali skaityti pakartotinai.*

Televizijos ir filmų žiūrėjimas galėtų būti išskiriama kaip specifinė recepcinės veiklos rūšis, nes dažnai reikalauja ir klausymo, ir skaitymo gebėjimų, be to, dar remiamasi vaizdu. C2 lygio kalbos vartotojas, kaip ir C1, žiūrėdamas vaizdo įrašus, *geba sekti filmus, kuriuose vartojama daug žargono ir idiomų.*

Apskritai kalbant apie produkcinius ir recepcinius gebėjimus turimas galvoje darbas su vienokiais ar kitokiais tekstais – pačių kuriamais ir žodžiu ar raštu pateikiamais, klausomais, skaitomais. BEKM pateikiamos dvi aiškinamosios skalės, kuriose aptariami darbo su tekstais gebėjimai.

- Konspektavimas. C2 lygio kalbos vartotojas *supranta sakomo dalyko prasmę ir užuominas; geba jas užsirašyti kalbėtojo vartojamais žodžiais.*
- Darbas su tekstais. C2 lygio kalbos vartotojas *geba apibendrinti įvairių šaltinių informaciją, pergrupuodamas argumentus ir vertinimus bei sukurdamas rišlų tekstą.*

Tarpusavio sąveika. Glaustai C2 lygio kalbos vartotojo sąveikos gebėjimai apibūdinami taip: *geba spontaniškai, visiškai laisvai ir tiksliai, perteikdamas reikšmės niuansus, išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūras net ir sudėtingesnėse situacijose.*

C2 lygio kalbos vartotojo **sakytinės tarpusavio sąveikos** gebėjimai apibūdinami taip: *geba gerai vartoti frazeologizmus ir šnekamosios kalbos posakius suprasdamas jų konotacinę reikšmę. Geba tiksliai perteikti reikšmės niuansus tinkamai vartodamas įvairias raiškos priemones. Susidūręs su kalbėjimo sunkumais tą patį pasako taip sklandžiai, kad pašnekovas vargiai pastebi tuos sunkumus buvus. BEKM skalėse apibūdinami skirtingi tarpusavio sąveikos aspektai.*

- Gimtakalbio pašnekovo supratimas. C2 lygio kalbos vartotojas *geba suprasti bet kokią gimtakalbį pašnekovą, net jei pastarasis kalba abstrakčiomis bei sudėtingomis specifinio pobūdžio temomis, nesusijusiomis su jo sritimi, jei suteikiama galimybė priprasti prie nenorminio akcento ar tarmės.*

- Pokalbis. C2 lygio kalbos vartotojas *geba kalbėtis laisvai ir tinkamai, be jokių kalbinių apribojimų tiek asmeninio, tiek viešojo gyvenimo srityse.*
- Neoficialios diskusijos (su draugais). C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba lengvai sekti sudėtingą grupės diskusiją ir pats joje dalyvauti net abstrakčiomis, sudėtingomis ar nežinomomis temomis.*
- Oficialios diskusijos ir susirinkimai. C2 lygio kalbos vartotojas *geba išlaikyti savo pozicijas oficialioje diskusijoje sudėtingomis temomis pateikdamas aiškių ir įtikinamų argumentų ir nesukeldamas nepatogumų gimtakaiams.*
- Tikslingas bendradarbiavimas (pavyzdžiui, mašinos remontas, dokumento svarstymas, renginio organizavimas). Pakankami gebėjimai įgyjami B2 lygyje, tad ir C2 lygio kalbos vartotojas apibūdinamas kaip B2: *geba patikimai suprasti detalius nurodymus; geba prisidėti prie darbo kloties pakviesdamas kitus prisijungti, išsakyti nuomonę ir pan.; geba aiškiai išdėstyti problemą ar klausimą aptardamas priežastis ar pasekmes ir pasverdamas skirtingų sprendimo būdų pranašumus bei trūkumus.*
- Prekių įsigijimas ir naudojimas paslaugomis. Ir C1, ir C2 lygių kalbos vartotojas apibūdinamas kaip B2: *pakankamai gerai moka kalbą, kad gebėtų spręsti ginčytinus klausimus, pavyzdžiui, dėl nepelnytos baudos už eismo taisyklių pažeidimą, dėl finansinės atsakomybės už nuostolius bute, dėl kaltės įvykus nelaimingam atsitikimui; geba pagrįsti kompensacijos prašymą įtikinamai vartodamas kalbą, pareikalauti atlyginti ir aiškiai apibrėžti, kiek ketina nusileisti.*
- Keitimasis informacija. Ir C1, ir C2 lygių kalbos vartotojas apibūdinamas kaip B2: *geba suprasti ir keistis sudėtinga informacija bei patarti įvairiais klausimais, susijusiais su savo profesija; geba patikimai perteikti smulkią informaciją; geba aiškiai, detaliai nupasakoti, kaip atlikti kokią nors procedūrą; geba apibendrinti ir pateikti informaciją bei argumentus iš daugelio šaltinių.*
- Dalykinis pokalbis ir interviu. C2 lygio kalbos vartotojas *geba puikiai atlikti savo, kaip pokalbio dalyvio, vaidmenį jį organizuodamas ir kompetentingai bei visiškai laisvai sąveikaudamas tiek kaip klausėjas, tiek kaip klausiamasis, nenusileisdamas gimtakaiui.*

Bendrieji C2 lygio kalbos vartotojo **rašytinės tarpusavio sąveikos** gebėjimai yra tokie pat kaip ir C1, jis *geba rašyti aiškiai ir tiksliai, lanksčiai ir veiksmingai derindamasis prie adresato.* BEKM skalėse aptariami skirtingi tarpusavio sąveikos aspektai.

- **Susirašinėjimas.** C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba asmeniniuose laiškuose aiškiai ir tiksliai parašyti tai, ką nori, lanksčiai ir veiksmingai vartodamas kalbą, perteikdamas jausmus, užuominas, juokaudamas.*
- **Pastabos, pranešimai, blankai.** Tai dažniausiai yra įvairaus oficialumo blankų ir formų pildymas, rašteliai kolegoms, draugams ir pan. Šios veiklos tinkami gebėjimai išsiugdomi pasiekus B1 lygį ir kitų atskirų aukštesnių lygių aptarčių nepateikiama (B1: *Geba užrašyti pranešimus, kuriuose prašoma informacijos, paaiškinti problemą; geba rašyti pastabas perteikdamas paprastą būtiniausią informaciją draugams, paslaugų teikėjams, mokytojams ir kitiems asmenims, su kuriais kasdien susiduria, suprantamai išdėstydamas tai, kas jam atrodo svarbu).*

Strategijos

Produkcinės veiklos strategijos yra išteklių sutelkimas, galėtume sakyti, susikaupimas (įvairių kompetencijų derinimas – išryškinant pranašumus ir užglaistant trūkumus) norint tinkamai pasinaudoti visomis įmanomomis priemonėmis užduočiai atlikti. Vidinės išgalės gali būti suaktyvinamos arba sąmoningai repetuojant, arba numatant skirtingų stilių, diskurso struktūrų ar formuluočių poveikį adresatui, arba žiūrint į žodynus, žinynus ir pan., pasinaudojant paspara pajutus spragą. Paspara šiuo atveju gali būti įvairios pagalbinės mokomosios, norminamosios ir pan. priemonės, konsultacijos ir pan. – bet kokia pagalba iš šalies.

Apibūdinant kalbos mokėjimo lygius skiriamos tokios strategijos: planavimas, kompensavimas, stebėjimas ir taisymas. **Planavimo** strategijos apskritai išmokstamos taikyti pasiekus B2, aukštesniuose lygiuose jos taip pat taikomos, t. y. gerai mokantys kalbą vartotojai (C1, C2 lygių) kalbėdami ar rašydami *geba planuoti, kas turi būti pasakyta, ir priemonės, kaip tai pasakyti, atsižvelgdami į poveikį adresatui ar adresatams.*

C2 kalbos vartotojo **kompensavimo** gebėjimai apibūdinami taip: *geba pakeisti žodį, kurio neprisimena, ekvivalentišku žodžiu taip sklandžiai, kad tai beveik nepastebima.* To dar negeba C1 lygio kalbos vartotojas, jo gebėjimai aptariami kaip ir B2 kalbos vartotojo: *geba laisvai atpasakoti ir perfrazuoti, kad paslėptų žodyno ar gramatikos spragas.*

Stebėdamas savo atliktį, C2 lygio kalbos vartotojas taiko **stebėjimo ir taisymo** strategijas ir *geba iškilus sunkumams pradėti iš naujo ir reformuluoti mintį taip sklandžiai, kad pašnekovas to beveik nepastebi.*

Receptinės veiklos strategijos yra **reikšminių nuorodų identifikavimas ir išvadų darymas**. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *moka iš konteksto ar remdamasis gramatika bei žodynu nustatyti pašnekovo požiūrį, nuotaiką bei intencijas ir numato, kas bus toliau*.

Sąveikos strategijos bendrųjų atskaitos lygių sistemoje apibūdinamos keliomis aiškinamosiomis skalėmis: **žodžio perėmimo (keitimosi kalbėtojo ir klausytojo vaidmenimis), bendradarbiavimo ir prašymo paaiškinti**. C2 lygio vartotojas iš esmės geba taikyti šias strategijas kaip gimtakalbis, jokių atskirų aptarčių nepateikiama. **Prašymo paklausti** gebėjimai būdingi ir B2 lygiui, tokie pat jie yra ir C1, ir C2 lygio kalbos vartotojo: *geba užduoti logiškus klausimus, kad įsitikintų, jog suprato, ką kalbėtojas norėjo pasakyti, bei išsiaiškinti dviprasmiškus pasakymus*.

Kalbos vartotojo kompetencijos

Asmenys komunikacinėje kalbinėje veikloje (t. y. klausydami, kalbėdami, skaitydami, rašydami, sąveikaudami), naudojami įgytomis kompetencijomis, taip pat jas toliau lavina. Mokantis ir vartojant kalbą įtraukiamos ir kartu ugdomos **bendrosios kompetencijos** (deklaratyviosios žinios: pasaulio pažinimas, sociokultūrinės žinios, tarpkultūrinis sąmoningumas; gebėjimai ir praktinė patirtis; egzistencinė kompetencija; gebėjimai mokytis) ir **komunikacinės kalbinės kompetencijos** (lingvistinės, sociolingvistinės ir pragmatinės).

BEKM pateikiamos komunikacinių kalbinių kompetencijų aiškinamosios skalės grupuojamos taip: lingvistinės kompetencijos, sociolingvistinės kompetencijos ir pragmatinės kompetencijos. **Lingvistinės kompetencijos** skalėse pateikiama lygiais suskirstyta kalbos vartotojo (mokinio) gebėjimų naudotis kalbiniais ištekliais raida. C2 lygio kalbos vartotojo bendroji kalbinė aprėptis aptariama taip: *geba išsamiai ir patikimai naudotis labai didelės aprėpties kalbiniais ištekliais, kad formuluotų savo mintis tiksliai, pabrėžtų, ką reikia, skirtų ir išvengtų dviprasmybių ir t. t.; nepastebima, kad kalba neleistų pasakyti tai, kas norima pasakyti*. Išsamiau dalinės kompetencijos aptiriamos penkiose aiškinamosiose skalėse.

- Žodyno aprėptis. C2 lygio kalbos vartotojo žodynas labai platus, vartojami taip pat ir frazeologiniai bei šnekamosios kalbos posakiai, suprantamos konotacinės žodžių reikšmės.
- Žodyno vartojimas. C2 lygio kalbos vartotojo kalboje žodžiai nuosekliai vartojami taisyklingai ir tinkamai.

- Gramatinis taisyklingumas. C2 lygio kalbos vartotojas *nuosekliai taisyklingai vartoja sudėtingas gramatines konstrukcijas net tuomet, kai dėmesys yra nukreiptas į kitus dalykus (pavyzdžiui, yra planuojama, stebimos kitų reakcijos).*
- Tartis ir intonacija. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba kaitalioti intonaciją ir taisyklingai dėlioti loginius sakinių kirčius, kad geriau atskleistų reikšmės atspalvius.*
- Rašyba. C2 lygio kalbos vartotojo ortografiniai gebėjimai apibūdinami taip: *Rašybos klaidų nedaroma.*

Kalbos vartotojo **sociolingvistinė kompetencija** aptariama sociolingvistinio tinkamumo aspektu. C2 lygio kalbos vartotojas *gerai vartoja frazeologizmus ir šnekamosios kalbos posakius, suprasdamas konotacines jų reikšmes; visiškai gerai supranta gimtakalbių kuriamas sociolingvistines bei sociokultūrines potekstes ir geba į jas tinkamai reaguoti; geba veiksmingai tarpininkauti tarp tikslinės kalbos vartotojų ir savos bendruomenės narių, atsižvelgdamas į sociokultūrinius bei sociolingvistinius skirtumus.*

Kalbos vartotojo **pragmatinės kompetencijos** apima **diskurso** kompetencijas ir **funkcines** kompetencijas. Diskurso kompetencija apima lankstumo, keitimosi kalbėtojo ir klausytojo vaidmenimis, temos plėtotės ir rišlumo (koherencijos ir kohezijos) aspektus.

- Lankstumas. C2 lygio kalbos vartotojas *labai lanksčiai performuluoja mintis skirtingomis kalbinės raiškos priemonėmis, kad pabrėžtų, ką reikia, atsižvelgtų į situaciją, pašnekovą ir pan., išvengtų dviprasmybių.*
- Keitimasis kalbėtojo ir klausytojo vaidmenimis. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba parinkti tinkamą posakį iš turimo diskurso priemonių repertuaro, kad tinkamai dėstytų savo pastebėjimus, perimtų pokalbį ir jį palaikytų, kol svarsto.*
- Temos plėtotė. C2 lygiui atskiros aptarties nepateikiama, kaip ir C1 lygio kalbos vartotojas, C2 vartotojas *geba kurti labai detalius aprašymus ar pasakojimus su potėmis, rutuliodamas tam tikras mintis ir padarydamas tinkamą išvadą.*
- Rišlumas (koherencija ir kohezija). C2 lygio kalbos vartotojas *geba kurti giluminiu ir paviršiniu požiūriais rišlų tekstą, tinkamai naudodamas įvairius organizacinius modelius bei įvairias siejimo priemones.*

Funkcinę kalbos vartotojo sėkmę lemia du bendrieji kokybiniai veiksniai: **laisvumas** ir **tikslumas**. Kalbos vartojimo laisvumas – tai gebėjimas aiškiai reikšti mintis, plėtoti kalbą ir rasti

išeitį ir iš itin keblios situacijos, o tikslumas – gebėjimas formuluoti mintis ir teiginius taip, kad būtų aišku, kas norima pasakyti.

- Kalbėjimo laisvumas. C2 lygio kalbos vartotojas *geba išsamiai reikšti mintis natūralia kalbos tėkme, nesvyruodamas, nedėdamas tam pastangų. Stabtelima tik pagalvoti, kokie žodžiai būtų tinkamiausi norimoms mintims perteikti, tinkamam pavyzdžiui ar paaiškinimui rasti.*
- Tikslumas. C2 lygio kalbos vartotojas *geba tiksliai perteikti subtilius reikšmės atspalvius, pakankamai taisyklingai vartodamas daug apibrėžiamųjų, tikslinamųjų priemonių (pavyzdžiui,rieveiksmių laipsnius, įvardžiuotines formas).*

Kalbant apie negimtakalbių kalbos mokėjimą reikia atsargiai vartoti **klaidos** terminą. Būtina skirti kompetencijos klaidas, atlikties klaidas ir riktus. **Kompetencijos klaidų** atsiranda dėl tarpukalbės, t. y. supaprastintos ar iškreiptos kurios nors kompetencijos apraiškos. Kitaip tariant, mokinio klaidos rodo, kad jo kuri nors dalinė kompetencija skiriasi nuo besimokomos kalbos normų, galbūt per siaura, jis ko nors nemoka. O **atlikties klaidų** pasitaiko dėl to, kad mokinys tinkamai nepanaudoja savo kompetencijos (taip gali atsitikti ir gimtakalbiui). Riktas yra atsitiktinė klaida, atsirandanti dėl psichologinės ar fizinės būsenos (skubėjimo, streso ir pan.), susijusi ne su kalbos mokėjimu, o su kitokiais nekalbiniais veiksniais. Todėl vertinant atliktį svarbu nustatyti klaidų pobūdį ir daryti tinkamas išvadas.